

ТАМ, ДЗЕ НІХТО НЕ ЖЫВЕ...

ХУТКА Радаўніца і народ зноў паедзе да месцаў пахаванняў сваіх продкаў. Нават там, дзе вёскі сцёр з твару зямлі каварны Чарнобыль, могілкі працягваюць жыць. І застаюцца адзіным месцам, дзе сустракаюцца былыя суседзі, іх дзеці і ўнукі. У Чэрыкаўскім раёне такіх могілак 13 з 81. І як адзначылі ў Магілёўскім аблсавеце дэпутатаў, тамтэйшыя народныя абраннікі вельмі далёка прасунуліся ў навядзенні парадку на іх. Едзем пераймаць вопыт.

Хто тут галоўны?

— Тыя пахаванні, якія знаходзяцца ў горадзе і аграгарадках, заўсёды выглядаюць больш дагледжанымі — там часцей бываюць жыхары, старасты, актыў. Улады таксама прымаюць удзел, але мінімальны — у асноўным калі трэба агароджу правіць, смецце вывезці, аварыйнае дрэва знесці. Іншая справа, калі населены пункт малы або яго зусім няма, — кажа **Анжэла НОВІКАВА, старшыня Чэрыкаўскага райсавета дэпутатаў.**

Звычайна ў такіх выпадках за могілкамі замацоўваецца адказны за парадак — прадпрыемства або нейкая арганізацыя. На жаль, гэта яшчэ негарантыя таго, што там будзе чысціня. У Чэрыкаве вырашылі крыху змяніць падыход. Прапанавалі кіраўнікам узяць пад апеку менавіта тыя могілкі, дзе пахаваныя іх родныя. І трапілі ў дзясятчку. Бо начальнікам, калі яны не паклапоцяцца пра парадак, сорамна будзе не толькі перад сваімі памерлымі продкамі, але і перад суседзямі.

— У выніку мы часцей сталі чуць ад насельніцтва «дзякуй», — кажа Анжэла Міхайлаўна. — Акрамя гэтага, у кожным населеным пункце свае традыцыі і мы знайшлі людзей, з якімі часцей за ўсё кантактуюць землякі на конт стану могілак. Яны сталі нашымі памочнікамі і кансультантамі.

Балючая тэма сельскіх могілак — гэта стыійныя сметнікі. Але і тут знойдзе-на выйсце.

— Мы стварылі спецыяльныя зоны складзіравання смецця, але некаторыя людзі працягваюць выкідваць там, дзе ім зручна, — дзеліцца напрацоўкамі старшыня

райсавета. — Паколькі нашы могілкі часцей за ўсё ў лесе, мы звярнуліся да лясгаса, каб яны ўзмацнілі работу па ахове тэрыторыі ад смецця. У іх ёсць фотапасткі, іншыя сучасныя сродкі нагляду, з дапамогай якіх можна ўстанавіць вінаватых. Павінна быць культура паводзін на грамадзянскіх могілках. Зразумела, што на гэта спатрэбіцца час, бо нічога проста так не адбываецца.

Дзе ўзяць грошы на агароджу

Летась выдаткі на ўтрыманне могілак скла-лі ў Чэрыкаўскім раёне 20—25 тысяч рублёў. І гэта з улікам агароджы, афарбоўкі, вывазу смецця, зносу аварыйных дрэў і ўсяго астатняга.

— Дзеля таго каб зні-зіць выдаткі, сельскія вы-канкамы абмежаваліся толькі набыццём пілама-тэрыялаў, — кажа Анжэла Новікава. — Усе астатнія работы па агароджах вы-конваліся на бязвыплат-най аснове. Агарадзіць адны могілкі каштуе сёння 200—300 рублёў. Гэта — мізэр. І няма апраўдан-няў тым, хто скардзіцца на недахоп сродкаў на гэтыя мэты. Ніхто не па-трабуе, каб у лясным масіве была агароджа з жалезабетону, дастатко-ва абнесці па перыметры гарызантальнымі пілама-тэрыяламі. Там, дзе жы-хары супраць, прапану-ем зрабіць нешта больш дасканалое, але з іх удзе-лам. Напрыклад, матэры-ял наш, а афарбоўка і на-вядзенне парадку за імі. І яны пагаджаюцца.

Нятанна каштуе знос аварыйных дрэў, бо тут прыходзіцца карыстац-ца паслугамі альпіністаў. А такіх дрэў вельмі шмат, бо па-сур'ёзнаму імі пача-

лі займацца ў раёне толькі летась.

— Пятнаццаць прычэпаў дроў вывезлі трактарамі толькі з адных могілак, — дэманструе фота на ма-більніку дэпутат. — Бачыце, як дрэвы згнілі знутры. За сакавік — красавік адпра-цавалі ўжо 30 магільнікаў. Летась зрабілі столькі ж.

І для асацыялаў знайшлася работа

У Чэрыкаве ўлада, у тым ліку і дэпутаты, актыўна працуе з базай даных па дэкрэце № 3, скіраваным на садзейнічанне занятасці насельніцтва.

— Кожны дзень мы складаем вось такія зводкі, дзе па кожным населеным

зараснікі, смецце вынесці або перасартаваць.

Квадракоптар у памочнікі

Выяўляць праблемныя ўчасткі на тэрыторыі раёна дапамагае чэрыкаўскім дэ-путатам перадавая тэхніка. Разам са старшынёй гля-дзім у камп'ютары на вёскі з вышынй палёту квадра-коптара.

— З яго дапамогай вы-значаем, дзе калодзеж разбурыўся, дзе зараснік утварыўся, дзе несанк-цыянаваны сметнік схавуўся, — тлумачыць яна. — Аб'ехаць адным махам усе населеныя пункты, якіх у нас шмат, складана. Так прасцей і менш затратна.

Анжэла НОВІКАВА: «І кожны падворак як на далоні».

пункце распісваем, хто з мясцовых нам дапама-гаў, — дэманструе справа-здачы Анжэла Новікава. — Навядзенне парадку на зямлі — гэта менавіта тое, дзе можна чалавека за-няць. У нас пры кожным сельскім камітэце ство-раны брыгады з ліку бес-працоўных для прыборкі тэрыторый.

Яна зноў дастае мабіль-ны і паказвае, як шчыру-юць, здавалася б, ужо ні на што не годныя работнікі.

— Вось бачыце, тры такія беспрацоўныя займаюц-ца добраўпарадкаваннем грамадзянскіх могілак, — каментуе яна фота. — Бы-ло б бесчалавечна зусім адмовіцца ад іх. Мы ж не ведаем, што прывяло іх да такога ладу жыцця. Замест таго каб папікаць, запрашаем прыбіраць не-санкцыянаваныя звалкі,

Квадракоптар — маёмасць лясгаса, але яны нам да-памаглі. І мы цяпер веда-ем, з чаго пачынаць. Вось глядзіце: вёска Селішча — карцінка цудоўная — кон-туры выраўненыя, звалак няма. Але, на жаль, так не ўсюды. У нас шмат та-кого відэаматэрыялу, мы вельмі плённа папрацава-лі. Вось паглядзіце на Язё-ры. Вёска вялікая. Пасля абследавання ўбачылі, хто як зямельнымі ўчаст-камі карыстаецца. Нехта даглядае, але нехта — то карыстаецца, то не. Калі яны ўбачылі, што прыеха-ла тэхніка заараць, адра-зу ж пачалі пісаць заявы на сенакашэнне і на пашу. Па могілках, асабліва ад-даленых, таксама пытанні вырашыліся. Галоўнае — унікнуць у праблему, та-ды і змагацца з ёй будзе нескладана.

Вёсак няма, а могілкі — жывуць

Разам з **Вольгай УЛА-СЕНКАЙ, старшынёй Вепрынскага сельскага Савета**, едзем пераканац-ца, ці сапраўды могілкі ўжо гатовы да прыёму навед-вальнікаў на Радаўніцу. Цікавая акалічнасць: сель-савет існуе, а населенага пункта з назвай Вепрын няма ўжо 20 гадоў. Забру-джанасць яго тэрыторыі цэ-зіем-137 і сёння складае ад 15 да 40 кюры.

Вёсак у яе няшмат, уся-го дзевяць, але ўсе яны раскіданы па тэрыторыі. Да крайняй ад сельсаве-та — 55 кіламетраў. Самыя вялікія населеныя пунк-ты — аграгарадок Майскі, дзе знаходзіцца сельсавет, і Гронаў — там жыве каля 300 чалавек. І што цікава, аж сем гронаўскіх сем'яў — шматдзетныя! Вёска ад-носіцца да пасяленняў з перыядычным радыяцый-ным кантролем — забру-джанасць яе цэзіем-137 складае ад пяці да 15 кю-ры на квадратны кіламетр. Але тут вельмі прыгожа і ўтульна. Шмат дрэў, а ага-роды выходзяць проста да ракі Сож.

Гронаўскія могілкі ха-ваюцца ў лесе. Акуратны штыкетнік пафарбаваны ў прыемны воку зялёны колер. І веснічкі надзей-ныя — з ручкай і запорам. На ўваходзе сустракаем Тамару Сяргееўну. У яе тут пахаваная маці.

— На могілках у нас заў-сёды парадак, як і павін-на быць, — кажа пенсія-

нерка. — Пра гэта і людзі, і сельсавет клапацяцца. Раней мы жылі ў іншым населеным пункце гэта-га раёна, потым купілі тут дом і пераехалі. У нашых Грыўках сёння зусім мала людзей. Туды мы цяпер ез-дзім толькі на могілкі. Там такая ж чысціня. Наогул у раёне гэтыя месцы вельмі добра даглядаюцца.

Яшчэ некалькі кіламет-раў на дэпутацкіх «Жы-гулях» — і мы ў Вепрыне. Уздоўж дарогі растуць вы-сачэзныя сосны і бярозы. І сярод іх сіратліва хаваюц-ца яблынькі і кусты бэзу.

— Толькі па іх сёння мож-на здагадацца, што тут раней стаялі дамы, — кажа Вольга Уласенка. — Вёска была вель-мі вялікая, тут жыло каля ты-сячы чалавек. І могілкі такса-ма вялікія. Калі нехта з былых жыхароў памірае, яго вязуць сюды. Нават з Мінска.

Побач з могілкамі знак, які папярэджвае, што зо-на — небяспечная і тут не трэба доўга затрымлівацца. Але людзей, чыя родныя тут ляжаць, гэта не палохае. Калі заходзіш за агароджу, першае, што бачыш, гэта свежае пахаванне. З парт-рэта сумна глядзіць на нас зусім не стары мужчына.

— За мінулы год на мо-гілках сельсавета, якія зна-ходзяцца ў зоне адчужэння, паявілася каля 30 новых па-хаванняў, — кажа дэпутат. — Запомніўся адзін выпадак. Муж прывёз хаваць жонку і вельмі гараваў, што не змо-жа жыць без яе. На выгляд быў досыць моцны, не такі і стары. А ў хуткім часе пры-ехаў яго сын і паведаміў: бацька памёр...

Нэлі ЗІГУЛЯ.

У тэму

Дзмітрый ХАРЫТОНЧЫК, старшыня Магілёўскага аблсавета дэпутатаў:

— Месцы пахавання ў нас на асаблівым кантро-лі, сельскія выканаўчыя камітэты пры неабходнасці прыцягваюць зацікаўленыя арганізацыі, каб аказалі садзейнічанне ў навядзенні парадку і падрыхтоўцы могілак да рэлігійных свят. Бо ў гэтыя дні тут будзе асабліва шматлюдна. Магчыма, дзесьці яшчэ ўзніка-юць пытанні з вывазам смецця, бо насельніцтва за-раз таксама наводзіць парадак на месцах пахаванняў сваіх блізкіх і кантэйнеры запаўняюцца вельмі хутка. Але дадзены даручэнні, каб графікі вывазу адходаў з могілак былі перагледжаныя. Адначасова вядзецца работа па зносе аварыйных дрэў. Народныя абраннікі павінны адсочваць, як усе гэтыя дзеянні выконваюцца на месцах.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ № 15 ад 17 лютага 2009 года выдадзена

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыяналь-нага сходу Рэспублікі Беларусь, рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

Дырэктар — галоўны рэдактар СУХАРУКАЎ Павел Якаўлевіч. Адказны за выпуск: АНУФРЫЕВА В. А.

Грамадскі савет: **ПАПКОЎ А. А.**, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні; **ЦУПРЫК Л. А.**, старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэ-ламенце; **ПАПКО В. М.**, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнарод-ных справах; **БЕЛЯКОЎ А. Э.**, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Са-вета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці; **ПАНАСЮК В. В.**, старшыня Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў; **ДРЫЛЁНАК Т. Л.**, старшыня Лёзненскага раённага Савета дэпутатаў; **СУШЧАНКА М. Л.**, старшыня Глушанскага пасялковага Савета дэпутатаў Бабруйскага раёна.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

КАНТАКТНЫ ТЭЛЕФОН 287 18 31;
e-mail: info@zviazda.by

Газета адрэдагавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом дру-ку». ЛП № 02330/106 ад 03.04.2009. 220013, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 20.008. Нумар падпісаны ў 19.30 25 красавіка 2019 года.